

УДК 336.71:351.863](477)(043.3)

ЧИННИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ

Лісняк Андрій Євгенович,
аспірант
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: nvid@libs.ubs.edu.ua

Анотація. Розглядаються питання фінансової безпеки в контексті ідентифікації чинників фінансової безпеки банків. Визначено зміст понять «чинники фінансової безпеки» і «загрози фінансовій безпеці» та акцентовано увагу на відмінності цих понять. Дослідження загроз фінансовій безпеці банку обумовило необхідність уточнення їх класифікації. Запропоновано здійснювати класифікацію загроз фінансовій безпеці банку за такими класифікаційними ознаками, як джерело виникнення, ступінь негативного впливу наслідків реалізації загрози, форма збитку, тривалість дії загрози, можливість здійснення загрози.

Ключові слова: безпека, фінансова безпека, загроза фінансовій безпеці, чинник фінансової безпеки.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 1; бібл.: 11.

FACTORS OF FINANCIAL SECURITY OF BANKS

Lisniak Andrii,
Postgraduate student of SHEI «Banking University»
e-mail: nvid@libs.ubs.edu.ua

Abstract. The article deals with issues of financial security in the context of identification of factors of financial security of banks. It has been established that a financial safety factor is a certain condition that has an impact on financial security, including a positive one, whereas the «threat of financial security» is a potential negative result of the impact on financial security. The classification of threats to the financial security of the bank should be carried out according to such classification criteria as the source of the occurrence, the degree of negative impact of the consequences of the threat, the form of damage, the duration of the threat, the possibility of the threat. The most typical threats to the financial security of the bank are external (contain factors that are the result of the external environment impact on the bank) and internal threat (factors that are either directly generated by the bank, or are part of its internal environment).

Keywords: safety, financial security, threat of financial security, financial security factor.

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 1; bibl.: 11.

ФАКТОРЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ БАНКОВ

Лісняк Андрій Євгеньевич,
аспірант
ГВУЗ «Університет банківського дела»
e-mail: nvid@libs.ubs.edu.ua

Аннотация. Рассматриваются вопросы финансовой безопасности в контексте идентификации факторов финансовой безопасности банков. Определено содержание понятий «факторы финансовой безопасности» и «угрозы финансовой безопасности», акцентировано внимание на различии этих понятий. Исследование угроз финансовой безопасности банка обусловило необходимость уточнения их классификации. Предложено осуществлять классификацию угроз финансовой безопасности банка по таким классификационным признакам, как источник возникновения, степень негативного влияния последствий реализации угрозы, форма ущерба, продолжительность действия угрозы, возможность осуществления угрозы.

Ключевые слова: безопасность, финансовая безопасность, угроза финансовой безопасности, фактор финансовой безопасности.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 1; библи.: 11.

Вступ. Актуалізація останнім часом у науковій літературі питань фінансової безпеки банків пов'язана з наявними загрозами фінансовій стійкості банків, які посилюються під дією економічної кризи, а безпека банків входить до фінансової безпеки країни як

особлива частина, адже банківська система є найважливішою складовою фінансово-кредитної сфери будь-якої держави. І саме тому рівень фінансової безпеки держави визначає стан банківського сектору. Наголосимо також, що недостатність уваги до проблеми

забезпечення належного рівня фінансової безпеки вітчизняних комерційних банків призвело до зростання рівня негативно класифікованої заборгованості, що негативно вплинуло на рівень капіталізації банківських установ та їхній фінансовий результат діяльності. Тому існують об'єктивні передумови і доцільність вивчення проблеми зміцнення фінансової безпеки банків.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Проблематикою аналізу загроз фінансовій безпеці банків займалися такі науковці, як О. І. Барановський, Т. М. Болгар, В. Я. Вовк, О. С. Дмитрова, І. І. Д'яконова, А. О. Єпіфанов та інші. Віддаючи належне доробку вчених у цій сфері, слід зауважити, що проблема забезпечення фінансової безпеки залишається розглянутою недостатньо повно теоретично і не завжди є ефективною на практиці, а тому вимагає подальшого дослідження.

Основною метою статті є аналіз загроз фінансовій безпеці банків і виявлення чинників, що впливають на фінансову безпеку банків.

Результати дослідження. Слід констатувати, що в економічній літературі відсутні усталені погляди на чинники, які зумовлюють рівень фінансової безпеки банків. Крім того, у науковій літературі трапляється отождоження понять «чинники фінансової безпеки» і «загрози фінансовій безпеці». Розглянемо детальніше, у чому полягає відмінність цих понять.

Тлумачний словник визначає поняття «чинник» як умову, рушійну силу, причину будь-якого процесу, що визначає його характер або одну з основних рис; фактор [1]. Іншими словами, «чинник» – поняття, похідне від поняття «чинити», «діяти», «здійснювати певний вчинок, дію», тобто «те, що чинить, здійснює вплив, діюче». З економічного погляду наслідки впливу чинника можуть мати як позитивний, так і негативний результати.

Разом з тим, згідно із Тлумачним словником, під загрозою слід розуміти можливість або неминучість виникнення чогось небезпечного [1].

О. С. Дмитрова визначає поняття «загроза економічній/фінансовій безпеці банку» як наявне чи потенційно можливе явище або чинник, який створює небезпеку для реалізації фінансових інтересів підприємства і не дає можливості виконувати на належному рівні роботу згідно з домовленостями [2].

На думку Є. А. Олейникова, загрозу слід розуміти як «найбільш конкретну і безпосередню форму небезпеки або сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку інтересам різних суб'єктів» [3, с. 10].

З огляду на вищезазначене вважаємо за доцільне розмежувати такі поняття, як «чинник фінансової безпеки» і «загроза фінансовій безпеці».

Таким чином, поняття «чинник фінансової безпеки», на нашу думку, являє собою певну умову, що впливає на фінансову безпеку, в тому числі й позитивно, тоді як «загроза фінансовій безпеці» виступає потенційним негативним результатом впливу на фінансову безпеку.

О. І. Барановський обґрунтовує такі чинники фінансової безпеки комерційного банку, як: рівень підтримання ліквідності; упродовження фінансових

інновацій, охорони інформації, збереження активів, забезпечення прибутковості; пікові виплати з державних боргових зобов'язань у певний період; наявність економічних нормативів, що регламентують банківську діяльність, їх обґрунтованість і безумовне дотримання; рівень обов'язкового резервування; частка прострочених відсотків і пролонгованих кредитів у кредитних портфелях банків; обсяг рефінансування банків НБУ; необачна політика, пов'язана з недостатньо прорахованою передоплатою цінних паперів, вкладенням коштів в амбіційні та неефективні проекти, укладенням угод із сумнівними структурами, перенесенням наявних збитків на новий фінансовий рік; система розрахунків, яка застосовується; організаційна структура і рівень заробітної плати; некваліфіковане управління керівниками окремих комерційних банків структурою активів і пасивів; надійність, пов'язана з довірою до банківської та грошової систем і купівельною спроможністю національної валюти; конкурентне середовище, методи, що застосовуються в конкурентній боротьбі; присутність у банківському секторі іноземного банківського капіталу; рівень банківського нагляду за їх діяльністю з боку центральних банків; витік внутрішньої банківської інформації поза межі банків; локальні і глобальні фінансові кризи [4, с. 13–15]. На нашу думку, цей перелік є спірним, оскільки він містить як чинники фінансової безпеки, так і загрози фінансовій безпеці

В. І. Срібний обґрунтовує, що безпека банківського сектору зумовлюється такими основними чинниками, як: економічна стабільність держави та рівень її залежності від зовнішніх дій інших країн; ступінь залежності банківського сектору від внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування, зокрема рефінансування і кредитування іноземними банками; ступінь концентрації активів банківського сектору в інших державах або галузях реального сектору економіки; структура власності в банківській сфері [5].

Поряд із вищезазначеними чинниками, із урахуванням положень теорії порівняльних переваг, Р. С. Вовченко вважає, що фінансова безпека банків зумовлюється також і такими чинниками, як:

- превалювання моделі розвитку банків (екстенсивної/інтенсивної, агресивної/поміркованої);
- ступінь координації цілей банківського сектору і національної економіки загалом;
- структурованість елементів банківського сектору (фактична наявність системоутворювальних банків, банківських груп, превалювання універсальних чи спеціалізованих комерційних банків);
- асиметричність розвитку банківського і реального секторів економіки;
- опортуністична поведінка обслуговуваних економічних агентів, зумовлена інформаційною асиметрією і невизначеністю соціально-економічної ситуації, що складається в певний час;
- монопольні права банків на деякі види діяльності (насамперед, залучення вкладів, валютнообмінні операції, розрахунково-платіжне обслуговування);

- кредитна культура;
 - культура залучення грошей, способи фінансування, які впливають на кількість банківських установ, їхній розмір та інші найважливіші характеристики їх функціонування;
 - особливості устрою фінансової системи у країні (банкоцентрична, ринкова, мішана);
 - тип господарської системи у країні;
 - інституційні переваги (належність банківського сектору до банківських систем країн «фінансового центру» чи «фінансової периферії», величина банківської маржі в ньому, наявність/відсутність у нього міжнародно-визнаних рейтингів);
 - доступність банківських послуг і ступінь дезінтермедіації;
 - наявність додаткового вилучення коштів з обігу;
 - присутність на території країни транснаціональних банків;
 - негативний відбір клієнтів;
 - підвищене порівняно з іншими секторами обмеження суверенітету акціонерів банків (максимізація прибутку, яка є метою акціонерів, не тотожна мінімізації ймовірності краху банку як мети регулятора);
 - межі адміністративного захисту центробанком прав позичальників комерційних банків і можливості розгляду по суті його територіальними управліннями скарг споживачів банківських послуг;
 - рівень протидії відмиванню «брудних» грошей;
 - розвиток глобалізаційних процесів;
 - рівні юридичного супроводу й експертизи договорів і контрактів банку, касової, податкової і платіжної дисципліни, активності кредиторів банків із запитування боргів, маркетингових стратегій комерційних банків;
 - державне регулювання функціонування комерційних банків;
 - ступінь комплексності дослідження накопиченого досвіду, наявних і потенційних проблем забезпечення фінансової безпеки в умовах соціально-економічних і політико-правових реалій, розвиток доктринальних досліджень у цій сфері;
 - рівень фінансової грамотності наявних/потенційних клієнтів [6, с. 77–79].
- I. I. Д'яконова і Д. В. Шиян [7] сформували систему факторів негативного впливу на банківську систему, виходячи із внутрішнього і зовнішнього середовища банківської системи (табл.).

Таблиця

Система факторів негативного впливу на банківську систему

Джерело впливу фактора	Фактор
<i>Зовнішнє середовище</i>	
Клієнти (суб'єкти господарювання, населення)	погіршення платоспроможності банківських клієнтів; зниження довіри до банків
Конкуренти (небанківські фінансові посередники)	посилення конкурентної боротьби; методи недобросовісної конкуренції
Інфраструктура (рейтингові агентства, рекламні агентства, аудиторські фірми тощо)	погіршення репутації банків
Держава (органи державної влади та місцевого самоврядування, Національний банк України)	застосування методів та інструментів державного регулювання економіки: фінансово-бюджетна, грошово-кредитна, цінова, зовнішньоекономічна, а також політика регулювання доходів (надмірний податковий тиск, обмеження на експортно-імпорتنі операції, підвищення рівня обов'язкового резервування, скорочення обсягів рефінансування НБУ, несприятлива процентна і валютна політики, управління золотовалютними резервами тощо)
Злочинні угруповання	протиправна діяльність злочинних угруповань; розвиток процесів відмивання грошей, фінансування тероризму, корупції
Закордонні структури і суб'єкти (міжнародні та регіональні організації, ТНК і ТНБ, інші нерезиденти)	приплив іноземного капіталу; нав'язування інтересів з боку міжнародних і регіональних організацій; міжнародні скандали, закриття кордонів тощо
Фінансовий ринок	нерозвиненість страхового і слабкість фондового ринків; нестабільність цін на фінансові активи; дохідність операцій на ринку тощо
Правове середовище	недосконалість нормативно-законодавчої бази (законодавча неврегульованість багатьох напрямів роботи, часті зміни законодавчих і нормативних документів, суперечність у них тощо)
Загальноекономічне середовище	економічна криза; тенденція до зниження ВВП; несприятлива експортно-імпортна структура; низька конкурентоспроможність вітчизняних товарів; поширення тіньової економіки; доларизація економіки; зростання інфляції; бартеризація розрахунків між суб'єктами господарювання тощо
Соціально-політичне середовище	соціальна напруга в регіонах, міжетнічні національні відносини тощо; недовіра до президента та уряду, вплив опозиції, політична дестабілізація, війна тощо
Науково-технологічне середовище	розвиток науково-технічної інфраструктури
Природне середовище (навколишнє середовище)	стихійні лиха; екологічні катастрофи
<i>Внутрішнє середовище</i>	
Національний банк України	недосконалість банківського нагляду і регулювання (наявність економічних нормативів, застосування вимог до капіталу банків, система заходів попереднього регулювання на проблеми банків та застосування пруденційних заходів впливу, тощо); проблеми у функціонуванні системи електронних розрахунків, кредитно-депозитні операції з банками тощо

Джерело впливу фактора		Фактор
Банки-конкуренти		застосування методів недобросовісної конкуренції банків
Банки-партнери		розвиток процесів злиття і поглинання банків
Внутрішнє середовище банків	цілі та управління (менеджмент)	помилкове визначення цілей і стратегічних напрямів діяльності банків, недотримання ліквідності банківської установи; недосконалість організації системи фінансового менеджменту в банку; слабкість маркетингової політики банку; неефективна система фінансового контролю тощо
	організаційна структура	побудова нераціональної структури банку
	система технологій	наявність каналів витоку інформації з банку; недосконалість організації проведення основних банківських операцій
	інсайдери (акціонери)	тиск власників на ухвалення управлінських рішень, пільгове кредитування
	персонал	відсутність висококваліфікованого і чесного кадрового потенціалу банку; помилки і шахрайство тощо
корпоративна культура		конфлікти

Джерело: [7, с. 157–158].

Як ми вже зазначали, фінансова безпека банку може порушуватися внаслідок впливу різного роду загроз. Такими загрозами є наявні чи потенційно можливі явища або чинники, що створюють небезпеку для реалізації фінансових інтересів банку. На сьогодні немає єдиного підходу до визначення загроз фінансовій безпеці банку. Аналіз і систематизація економічної літератури [6–11] дозволили визначити найбільш характерні загрози фінансовій безпеці банку, які традиційно поділяють на дві групи – зовнішні і внутрішні загрози.

До зовнішніх належать загрози, що містять фактори, які є результатом впливу зовнішнього середовища на банк, зокрема діяльність держави, економічна кон'юнктура у країні та світі, конкуренти та ін. До внутрішніх загроз належать фактори, які або безпосередньо генеруються банком, або є частиною його внутрішнього середовища [8, с. 11].

До внутрішніх загроз слід відносити: недосконалість організації системи фінансового менеджменту в банку; неефективність проведення основних банківських операцій; недотримання банком показників ліквідності; зловживання і некомпетентність службовців банку (шахрайство у сфері бухгалтерського обліку, фальсифікація витрат, привласнення доходів тощо); слабкість маркетингової політики банку; неефективна система фінансового моніторингу в банку; наявність каналів витоку інформації з банку; низький рівень капіталізації банків; низький рівень залучення іноземної валюти і готівки в національній валюті, що є в населення, тощо.

Зовнішніми загрозами фінансовій безпеці банків є: несприятливі макроекономічні умови, ринкові ризики і глобальні банківські кризи; відсутність стабільності податкової, кредитної та страхової політики; низький рівень довіри до банків; конкуренція в банківському середовищі; недостатня фінансова стійкість банківського сектору; недосконалість банківського нагляду і регулювання, у тому числі механізму використання монетарних інструментів; високий ступінь залежності банків від зовнішніх джерел фінансування; значні коливання курсу національної валюти відносно інших валют (інфляція, дефляція); відкритість (доступність) міжбанківського ринку; волатильність цін на енергоресурси; політична і геополітична нестабільність;

негативні зміни процентних ставок (наприклад, облікової ставки тощо); високий рівень проблемності активів; можливість знецінення майна, що перебуває як забезпечення за кредитними операціями банків (зокрема, через падіння цін на ринку нерухомості, кризи окремих галузей економіки тощо); участь банківської системи в тіньовій діяльності та її криміналізація; недостатнє законодавче врегулювання банківської діяльності; недостатній контроль за діяльністю комерційних банків з боку Національного банку України тощо [9, с. 203].

Зазначимо, що найбільшу небезпеку, зазвичай, становлять зовнішні загрози, які не піддаються виявленню і прогнозуванню. Водночас усунення внутрішніх загроз належить до компетенції органів управління банком.

На нашу думку, класифікацію загроз фінансовій безпеці банку слід доповнити за такими ознаками, як: за формою збитку, тривалістю дії, можливістю здійснення, за ступенем негативного впливу наслідків.

За формою збитку слід виділяти загрози, реалізація яких завдає прямого збитку, і загрози, реалізація яких призведе до упущеної вигоди.

За тривалістю дії загрози слід поділяти на тимчасові, які діють протягом обмеженого періоду часу, і постійні, які діють протягом усього періоду існування системи фінансової безпеки банку.

За можливістю здійснення загрози фінансовій безпеці слід поділяти на реальні та потенційні. Реальні загрози існують об'єктивно в досліджуваній період часу або з достатньо великою ймовірністю здатні виникнути в наступні періоди, тобто їх реалізація є неминучою. Потенційні загрози можуть настати під час реалізації певних суб'єктивних чи об'єктивних умов.

За ступенем негативного впливу наслідків слід виділяти загрози з високою, значною, середньою і низькою важкістю наслідків. Висока важкість наслідків означає, що реалізація цих загроз може призвести до різкого погіршення фінансового стану банку, що спричинить припинення його діяльності або завдасть таких втрат, результатом яких стане ліквідація банку в короткій перспективі. Значний рівень важкості наслідків реалізації загроз передбачає ймовірність нанесення банку таких фінансових втрат, які негативно відобразяться на його діяльності в майбутньому і

для подолання яких потрібні значні витрати часу та ресурсів. Середній ступінь важкості означає, що для подолання наслідків реалізації цих загроз фінансовій безпеці потрібні витрати, які співвимірні з поточними витратами (результатами діяльності) банку і наслідки яких можна подолати в короткостроковому періоді. Наслідки реалізації загроз фінансовій безпеці, що характеризуються низьким ступенем важкості, істотно

не впливають на поточну діяльність банку, його позицію на ринку.

Ураховуючи різноманітний прояв загроз фінансовій безпеці, одну і ту саму загрозу можна одночасно відносити до різних груп класифікації.

На основі вищезазначеного можна навести узагальнену класифікацію загроз фінансовій безпеці банку (рис.).

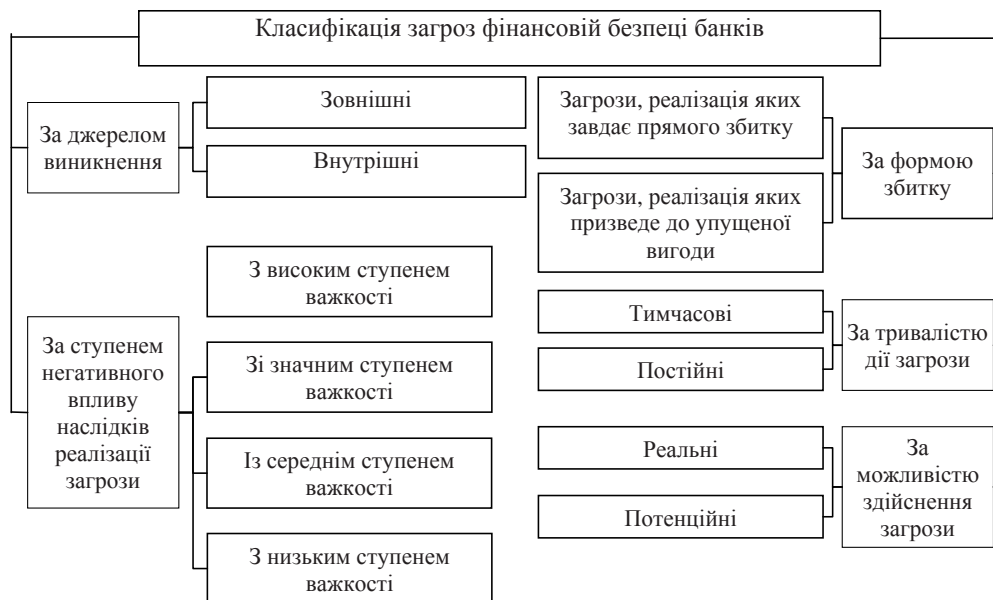

Рис. Класифікація загроз фінансовій безпеці банків

Примітка. Авторська розробка

Ми погоджуємося з думкою таких дослідників, як С. Я. Єлецьких, і К. Г. Петрищева [10], Ю. О. Самура і Н. С. Кульчицька [11] про те, що заходи щодо забезпечення фінансової безпеки банку мають спрямовуватися на забезпечення своєчасного виявлення та усунення загроз або послаблення їх дії. При цьому мінімізація впливу факторів передбачає застосування заходів, спрямованих, по-перше, на обмеження впливу факторів, по-друге, на максимально можливе зменшення і відшкодування збитків від негативного впливу факторів.

Висновки. Поглиблення кризових явищ в економіці України вимагає об'єктивного і неупередженого оцінювання фінансової безпеки банків з метою своєчасної діагностики і попередження загроз, а також розроблення адекватної та дієвої стратегії управління фінансовою безпекою банків. Класифікацію загроз

фінансовій безпеці банку слід здійснювати за такими класифікаційними ознаками, як джерело виникнення, ступінь негативного впливу наслідків реалізації загрози, форма збитку, тривалість дії загрози, можливість здійснення загрози. Найбільш характерними загрозами фінансовій безпеці банку є зовнішні (містять фактори, які є результатом впливу зовнішнього середовища на банк) і внутрішні (фактори, які або безпосередньо генеруються банком, або є частиною його внутрішнього середовища) загрози. Розроблення дієвого механізму підвищення рівня фінансової безпеки банків має базуватися на оцінці загроз цій безпеці. Від адекватної оцінки наявного рівня банківської безпеки багато в чому залежать повнота, своєчасність і результативність управлінських заходів із ліквідації, попередження і запобігання наявним і потенційним загрозам банківській системі.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Дмитрова О. С. Класифікація загроз та ризиків економічної безпеки банку [Електронний ресурс] / О. С. Дмитрова // Ефективна економіка. – 2015. – № 11. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/124.pdf.
3. Олейников Е. А. Экономическая и национальная безопасность / Е. А. Олейников. – М. : Экзамен, 2004. – 586 с.
4. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 7–26.

5. Срібний В. І. Стабільність банківської системи як чинник забезпечення економічної безпеки / В. І. Срібний // *Культура народів Причорномор'я*. – 2009. – № 156. – С. 66–68.
6. Вовченко Р. С. Чинники і загрози фінансовій безпеці банківського сектору національної економіки / Р. С. Вовченко // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. – 2013. – Вип. 1. – С. 75–83.
7. Д'яконова І. І. Теоретичні аспекти формування механізму забезпечення фінансової безпеки банківської системи / І. І. Д'яконова, Д. В. Шиян // *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. – 2013. – № 1. – С. 156–163.
8. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова ; [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
9. Вовк В. Я. Теоретичні засади забезпечення фінансової безпеки банку / В. Я. Вовк // *Проблеми економіки*. – 2012. – № 4. – С. 200–204.
10. Єлецьких С. Я. Оцінка стійкості та надійності банків як один із напрямів забезпечення фінансової безпеки підприємства / С. Я. Єлецьких, К. Г. Петрищева // *Вісник ДДМА*. – 2016. – № 3 (39). – С. 53–60.
11. Самура Ю. О. Формування системи безпеки в банківських установах / Ю. О. Самура, Н. С. Кульчицька // *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2017. – Вип. 15. – С. 548–553.

References

1. Busel, V. T. (Eds.). (2009). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukraïnskoi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*. Kyiv ; Irpin': VTF «Perun» [in Ukrainian].
2. Dmytrova, O. S. (2015). *Klasyfikatsiia zahroz ta ryzykiv ekonomichnoi bezpeky banku [Classification of risks and threats of economic security bank]*. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 11, 124–132. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/124.pdf [in Ukrainian].
3. Oleinikov E. A. (2004). *Ekonomicheskaiia i natsionalnaia bezopasnost [Economic and national security]*. Moscow : Ehkzamen [in Russian].
4. Baranovskiy, O. I. (2006). *Bankivska bezpeka: problema vymiru [Bank security: the problem of measuring]*. *Ekonomichne prohnozuvannya – Economics and Forecasting*, 1, 7–32 [in Ukrainian].
5. Sribnyi, V. I. (2009). *Stabilnist bankivskoi systemy yak chynnyk zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [Stability of the banking system as a factor of economic security]*. *Kultura narodov Prychornomoria – Culture of the peoples of the Black Sea*, 156, 66–68 [in Ukrainian].
6. Vovchenko, R. S. (2013). *Chynnyky i zahrozy finansovii bezpetsi bankivskoho sektoru natsionalnoi ekonomiky [Factors and threats to the financial security of the banking sector of the national economy]*. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 1, 75–83 [In Ukrainian].
7. Diakonova, I. I., & Shyyan, D. V. (2013). *Teoretychni aspekty formuvannia mekhanizmu zabezpechennia finansovoi bezpeky bankivskoi systemy [Theoretical aspects of the formation of the mechanism of providing financial security of the banking system]*. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy – Bulletin of the University of Banking of the National Bank of Ukraine*, 1, 156–163 [in Ukrainian].
8. Yepifanov, A. O. (eds.), Plastun, O. L., Dombrovskiy, V. S. et al. (2009). *Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskikh ustanov [Financial security companies and banks]*. Sumy : DVNZ «UABS NBU» [in Ukrainian].
9. Vovk, V. Ya. (2012). *Teoretychni zasady zabezpechennia finansovoi bezpeky banku [The Theoretical Foundations of Providing Financial Safety of Bank]* *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*, 4, 200–204. [In Ukrainian].
10. Yeletsykh, S. Ya., & Petryshcheva, K. H. (2016). *Otsinka stiikosti ta nadiinosti bankiv yak odyin iz napriamiv zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva [The assessment of the stability and reliability of banks as one of the areas of financial security of the enterprise]*. *Visnyk DDMA – Donbass State Bulletin Machine Building Academy*, 3 (39), 53–60 [in Ukrainian].
11. Samura, Yu. O., & Kul'chyts'ka, N. S. (2017). *Formuvannia systemy bezpeky v bankivskikh ustanovakh [Formation of safety banking institutions]*. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national problems of the economy*, 15, 548–553 [in Ukrainian].